

Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk
Zeszyt 268, rok 2017, s. 71-82

Dominika Rogalińska

Główny Urząd Statystyczny; al. Niepodległości 208, 00-925 Warszawa;
d.rogalinska@stat.gov.pl

MONITOROWANIE POLITYKI NA POZIOMIE REGIONALNYM PRZEZ STATYSTYKĘ PUBLICZNĄ

Abstract: Monitoring of Policy at Regional Level by Public Statistics. The aim of the article is to review the activities of public statistics in the realm of monitoring and evaluating regional development. They are driven by growing and changing needs for statistical information that guarantee evaluation of interventions. In order to implement effective solutions and tools in this area, both in the organizational context and in the development of research and analytical facilities, partnership and networking are required.

The response of public statistics to the above-mentioned challenges is building comprehensive systems for monitoring public interventions, such as, *inter alia*, STRATEG – Development Monitoring System – a complex data warehouse, and Public Service Monitoring System – currently being developed. Both projects are a challenge for public statistics due to the complexity of the approach, from the conceptual development to the dissemination of dispersed data, and the need to maintain active and permanent partnerships between data owners and information users.

Keywords: Monitoring public policies, public statistics, place based policy, STRATEG.

JEL codes: R58

Wprowadzenie

Ostatnia dekada przyniosła istotną reinterpretację sposobów i narzędzi stymulowania rozwoju w wymiarze europejskim, regionalnym i lokalnym, których odzwierciedleniem jest paradygmat terytorialnej polityki rozwoju (ang. *place based policy*). Nowe podejście terytorialne ma na celu wzmocnienie spójności terytorialnej, jako narzędzia uwzględniania aspektów przestrzennych w gospodarce, politykach sektorowych planowaniu społecznym i procesach decyzyjnych [Szlachta, Zaucha 2010]. Tworzony nowy model polityki zorientowany jest na dowartościowanie terytorialnego wymiaru i ukierunkowanie interwencji publicznej na optymalne wykorzystanie aktywów terytorialnych. Spójność terytorialna gwarantuje poprawę spójności społecznej i gospodarczej [Markowski 2009]. Istotne jest przy tym zdefiniowanie barier rozwojowych i przeciwdziałanie zagrożeniom przez projekty strategiczne dedykowane na rzecz rozwoju zrównoważonego terytorialnie.

Dokumentem strategicznym, który obecnie najbardziej adekwatnie określa kierunki interwencji krajowych polityk publicznych, jest *Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju* [2017]. Dokonywana jest rewizja sposobu funkcjonowania systemu programowania społeczno-gospodarczego i planowania przestrzennego, co będzie miało przełożenie na sposób monitorowania polityk publicznych na szczeblu krajowym i regionalnym oraz zakres działań i narzędzi systemowych podejmowanych w praktyce w celu eliminacji barier rozwojowych oraz wzmacniania potencjałów. Determinuje to rosnące i zmieniające się potrzeby na informacje statystyczne (które zagwarantują poprawne diagnozowanie oraz ewaluację wdrażanych interwencji), a w konsekwencji – ukierunkowuje działania statystyki publicznej pod kątem możliwości monitorowania i diagnozowania rozwoju regionalnego.

1. Potrzeby informacyjne w procesie monitorowania polityk publicznych na poziomie regionalnym

Monitoring jest narzędziem niezbędnym do prawidłowego zarządzania rozwojem oraz skutecznego rozpatrywania stanu i zmian zachodzących w przestrzeni geograficznej i sferach aktywności człowieka. Monitorowanie procesów następuje przez formułowanie serii diagnoz pozwalających określić przewidywane kierunki i intensywność zmian [Parteka, Czochoński 2003]. Procesowi monitorowania podlega także realizacja założeń dokumentów

strategicznych [Czochański 2013]. Wyniki monitoringu powinny umożliwiać porównanie jednostek terytorialnych.

Z punktu widzenia zadań statystyki publicznej związanych z monitorowaniem rozwoju regionalnego, jako główne kierunki prac należy wskazać:

- rozwój statystyki służącej prowadzeniu analiz i prognoz na potrzeby polityki regionalnej, w tym polityki miejskiej, rozwoju wsi i różnego typu obszarów funkcjonalnych (np. aglomeracji, miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją) oraz rozbudowę funkcjonalności *Systemu monitorowania rozwoju STRATEG*;
- usprawnienie systemu monitorowania i diagnozowania sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej na poziomie miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym dostosowanie metodologii statystyki publicznej, rozbudowę lokalnych, regionalnych i krajowych centrów wiedzy nt. obszarów miejskich;
- zintegrowanie danych z monitorowania jakości usług publicznych na poziomie lokalnym w krajowej bazie statystyki publicznej służącej benchmarkingowi i standaryzacji usług.

Wskazane działania odnoszą się wprost do tych, które statystyka publiczna już realizuje lub wdraża, natomiast wśród kierunków interwencji publicznych, które będą implementowane, a w konsekwencji – konieczne będzie ich monitorowanie z aktywnym zaangażowaniem statystyki publicznej – wymieniane są te prowadzone na rzecz:

- rozwoju różnych typów obszarów funkcjonalnych, w tym zagrożonych trwałą marginalizacją;
- dokładnego monitorowania konsekwencji, jakie niosą za sobą procesy urbanizacyjne (migracje do ośrodków miejskich);
- tworzenia na poziomie regionów warunków do rozwoju przedsiębiorstw w warunkach globalnej konkurencji (dyfuzja innowacyjnych technologii i wiedzy);
- tworzenia i utrzymania małych i średnich przedsiębiorstw (o zasięgu lokalnym) w dobie koncentracji firm i ich sieciowania (koncerny międzynarodowe);
- rozwoju konkurencyjności firm regionalnych, z wykorzystaniem szybkiego dostępu do sieci i wiedzy;
- uwzględnienia wpływu procesów demograficznych na decyzje w zakresie realizowanych inwestycji i organizacji świadczenia usług publicznych;

- dostępności do rynków pracy (w obrębie miast, ale także na linii miasto-wieś);
- rozwoju kapitału ludzkiego, wobec polaryzacji zawodów (rosnące zapotrzebowanie na specjalistów od zaawansowanych technologii) oraz dysproporcji w dochodzie rozporządzalnym;
- prowadzenia polityki włączenia społecznego, rozwoju edukacji, dostępu do opieki zdrowotnej, mieszkań, komunikacji, wobec rosnącego znaczenia jakości życia społeczeństwa.

Potrzeby informacyjne w taki sposób definiowane dotyczą wszystkich obszarów działania statystyki publicznej w zakresie rozwoju statystyki regionalnej – od prowadzenia badań i analiz, przez budowę systemów bazodanowych, do edukacji statystycznej. Wszystkim tym działaniom towarzyszy wielostronna współpraca zewnętrzna, stale rozwijana zarówno z partnerami, jak i odbiorcami statystycznych informacji wynikowych, ale również gestorami danych.

2. Rola współpracy i „sieciowania się” partnerów

Warunkiem implementacji efektywnych rozwiązań i narzędzi w obszarze monitorowania polityk publicznych na szczeblu regionalnym – zarówno w kontekście organizacyjnym, jak i tworzenia zaplecza badawczo-analitycznego – jest partnerstwo i sieciowanie. Koniecznością staje się zatem tworzenie wspólnych platform współpracy integrujących szeroką gamę inicjatyw systemowych, będących podstawą strategicznego działania. Płaszczyznami do prowadzenia kooperacji w tym kontekście – z udziałem wielu interesariuszy, w tym statystyki publicznej – są obecnie:

- usprawnianie i rozwój systemów monitorowania sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej;
- pogłębione badania i analizy obszarów funkcjonalnych – dotyczy to miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym aglomeracji, miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją;
- badanie i monitorowanie dostępności do usług publicznych na poziomie lokalnym, usług w zakresie zagospodarowania przestrzennego, dostępu do usług transportowych;
- inne badania dotyczące realizacji polityki rozwoju zrównoważonego terytorialnie, takich jak rozwoju przedsiębiorczości i konkurencyjności, innowacyjności, transportu, kapitału ludzkiego, spójności społecznej i środowiska;

- rozwój systemów informacyjnych na podstawie Big Data;
- dostarczanie analiz statystycznych dla potrzeb sektorowych (analizy „branżowe”);
- wsparcie w procesie kształcenia kompetencji analitycznych w zakresie dokonywania ewaluacji (analiza kosztów i korzyści wdrażanych interwencji), analiz statystycznych i ekonometrycznych;
- nawiązanie i utrzymanie współpracy z centrami wiedzy nt. obszarów miejskich i regionalnymi ośrodkami analityczno-prognostycznymi.

Dotychczas główny trzon wsparcia decydentów w procesie zarządzania strategicznego stanowiły, powołane w latach 2013-2014: na szczeblu centralnym (przy Ministerstwie Rozwoju Regionalnego) – *Krajowe Obserwatorium Terytorialne (KOT)* oraz na szczeblu regionalnym (przy Urzędach Marszałkowskich) – 16 *Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych (ROT)*. Obserwatoria są kluczowym ogniwem systemu współpracy i przepływu informacji między najważniejszymi podmiotami publicznymi biorącymi udział w realizacji polityk publicznych w wymiarze krajowym i terytorialnym [*Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie 2010*].

Statystyka publiczna aktywnie angażuje się w wyżej wspomniane działania i prace koncepcyjne na rzecz planowania i realizacji polityk publicznych. Zasadniczym impulsem do intensyfikacji tych działań było nadanie Głównemu Urzędowi Statystycznemu statusu instytucji kluczowej w obszarze monitorowania polityki spójności. Wzmocnienie współdziałania było możliwe dzięki podpisaniu w 2012 r. *Listu intencyjnego* w sprawie współpracy pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego a Prezesem Głównego Urzędu Statystycznego. Również wdrożone kilka lat temu zmiany organizacyjne zapewniają służbom statystyki publicznej niezbędny potencjał zdolny do szybkiego, dynamicznego reagowania na potrzeby informacyjne, analityczne i badawcze. Na szczeblu centralnym jednostką odpowiedzialną za współpracę zewnętrzną jest Główny Urząd Statystyczny, w regionach kluczową rolę odgrywają Urzędy Statystyczne. W ich strukturach od 2010 r. funkcjonują *Wojewódzkie Ośrodki Badań Regionalnych (WOBR)*, które obecnie stanowią istotny element usprawniający i intensyfikujący mechanizmy i zakres współpracy statystyki publicznej z odbiorcami w regionie, w tym administracją samorządową zwłaszcza w zakresie monitorowania i ewaluacji polityki rozwoju regionalnego. Jako centra wiedzy o regionach, prowadzą zatem działania, we współpracy z partnerami zewnętrznymi, które zgodnie z oczekiwaniami kierowanymi pod adresem statystyki publicznej (m.in. przez Konwent Marszałków Województw RP

z 2011 r.), obejmują rozpoznawanie i analizę zapotrzebowania na informacje statystyczne w przekrojach terytorialnych, a także projektowanie metod i form ich zaspokojenia (przez m.in. stałe monitorowanie potrzeb i ich antycypację, wdrażanie i rozwój metod większego zainteresowania produktami statystycznymi). Priorytetem jest zagwarantowanie stałego dostępu do porównywalnych wyników statystycznych, jednolitych standardów informacyjnych (w tym obiektywne informowanie o sytuacji społeczno-gospodarczej regionów) oraz edukacja statystyczna dla realizacji głównego celu, jakim jest monitorowanie i ewaluacja procesów rozwojowych w regionie.

3. Systemy monitorowania jako narzędzie analiz regionalnych

Efektom prowadzonej współpracy i zaangażowania wielu partnerów zarówno szczebla krajowego, jak i regionalnego w proces monitorowania i ewaluacji polityk publicznych są projekty systemowe, wdrażane przy głównym udziale statystyki publicznej.

Z punktu widzenia potrzeb planowania polityk publicznych, ale także monitorowania i oceny podejmowanych interwencji, najważniejszym produktem informatycznym statystyki publicznej jest obecnie *System monitorowania rozwoju STRATEG*, zbudowany w 2013 r. przez GUS, na podstawie wspomnianego porozumienia z Ministrem Rozwoju Regionalnego, stanowiący swego rodzaju hurtownię wszystkich zasobów informacyjnych zgromadzonych dla tych potrzeb. Projekt ten stanowił wyzwanie dla statystyki publicznej zarówno ze względu na kompleksowość podejścia (od opracowania założeń, przez integrację rozproszonych źródeł, do cyklicznego zasilania metadanymi), jak i potrzebę utrzymania aktywnej i trwałej współpracy partnerskiej (wszystkich gestorów informacji i użytkowników).

System STRATEG, adresowany do interesariuszy zajmujących się planowaniem strategicznym, jest odpowiedzią na potrzebę zachowania spójności pomiędzy wieloma dokumentami programowymi i strategicznymi, jak również integracji rozproszonych źródeł informacji i systemów monitorujących. Wielopłaszczyznowa współpraca wielu partnerów (zarówno szczebla krajowego, jak i regionalnego) jest potwierdzeniem tezy, że sieciowanie i wspólne doświadczenia mogą przynosić wymierne korzyści dla wszystkich zainteresowanych stron. Partnerstwo w utrzymaniu Systemu obejmuje obecnie: bieżące konsultacje i uzgodnienie merytoryczne (w zakresie doboru i konstrukcji wskaźników, poprawności danych), transmisję i zasilanie danych

(zgodnie z harmonogramem i według przyjętego schematu), rozwój systemu (nowe obszary monitorowania, rozwój funkcjonalności, usprawnianie procesu zasilania danymi), doskonalenie umiejętności (instruktaże, podręczniki, szkolenia dedykowane).

Dotychczasowe doświadczenia i obserwacje, które wynikają z funkcjonowania STRATEG-u, pozwalają statystyce publicznej definiować kierunki rozwoju i dalsze działania. Posiadana wiedza na temat pokrycia informacyjnego, w tym odnośnie do zupełnego lub częściowego braku danych (brak informacji zarówno w zasobach statystyki publicznej, jak również brak zasilenia ze źródeł zewnętrznych) wpływa na ukierunkowanie badań statystycznych na działania, które pozwolą diagnozować sytuację społeczno-gospodarczą w sposób pełniejszy, obejmując obserwacją również zjawiska (ale też i jednostki terytorialne i przestrzenne) dotychczas niemonitorowane.

Metodą pozyskania informacji o potrzebach w zakresie rozwoju systemu monitorowania STRATEG są również gromadzone opinie nt. jego użyteczności i propozycje rozwiązań, artykułowane przez Urzędy Marszałkowskie i współpracujące z nimi jednostki rozwoju terytorialnego. W 2016 r. została przeprowadzona ankieta ewaluacyjna na temat użyteczności *Systemu monitorowania rozwoju STRATEG*.

Adresatami ankiety byli decydenci odpowiedzialni za realizację celów polityki spójności na szczeblu regionalnym, w tym głównie Urzędy Marszałkowskie (UM) oraz współpracujące z nimi w tym zakresie Regionalne Obserwatoria Terytorialne (ROT). Założono możliwość wypełnienia ankiety zarówno przez komórki organizacyjne (jako wspólne opinie), jak i pracowników korzystających z Systemu (jako opinie indywidualne).

W celu ujednoczenia zakresu i sposobu gromadzenia wyników i opracowania wniosków wykorzystano jednolity wzór *Ankiety*, dzieląc obszary badawcze na następujące części:

- informacje ogólne o wykorzystaniu Systemu STRATEG;
- ocena funkcjonalności Systemu oraz propozycje ich rozwoju;
- ocena zakresu informacyjnego Systemu oraz propozycje ich rozwoju;
- ogólna ocena użyteczności Systemu STRATEG.

Badanie realizowane było za pośrednictwem Urzędów Statystycznych (Wojewódzkich Ośrodków Badań Regionalnych) w terminie październik-lisopad 2016 r., podczas którego zgromadzono 90 ankiet z wynikami.

Według opinii przedstawionych w ankietach, System STRATEG jest zdecydowanie przydatny do monitorowania realizacji polityk publicznych w regionie (90% wskazań na tak). Większość respondentów określiła częstotliwość

użytkowania zasobów jako *sporadycznie, raz na miesiąc lub rzadziej*, co wydaje się ściśle powiązane z potrzebami i specyfiką prac w zakresie monitorowania rozwoju (cykliczny charakter prac). Spośród zawartych w Systemie funkcjonalności (tj. tworzenie tabel, wykresów, map, raportów), przeważa użyteczność zestawień tabelarycznych (82% ankietowanych), przy najmniejszej liczbie wskazań (ok. 1/4) notowanej dla tworzenia map, co może być związane z wykorzystywaniem innych narzędzi informatycznych statystyki publicznej służących analizom przestrzennym (Portal geostatystyczny, Dziedzinowe Bazy Wiedzy – Atlas Regionów). Zawarte funkcjonalności w większości spełniają oczekiwania użytkowników, natomiast wśród propozycji rozwoju respondenci wymieniali:

- edycję raportów,
- rozszerzenie funkcjonalności map,
- eksport wykresów i tabel łącznie (do xls),
- eksport operacji jako formuły (zamiast wartości).

Dostęp do poszczególnych zakresów informacyjnych odbywa się najczęściej przez ścieżki: *Wyszukaj wskaźnik, Obszary tematyczne* oraz *Strategie i programy*. Sposób i zakres grupowania informacji w większości spełniają oczekiwania odbiorców, a jako propozycje rozwoju wymieniano: zwiększanie dostępności danych na bardziej szczegółowych poziomach agregacji terytorialnej, szybszą dostępność danych w czasie i aktualizację zasobów spójną z Bankiem Danych Lokalnych oraz uwzględnienie wskaźników *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*.

Wysoko oceniana jest zawartość i dostęp do informacji objaśniających (metadanych) – 88% ankietowanych określiło ją jako w pełni satysfakcjonującą, przy czym respondenci sugerują wzbogacenie już zawartych informacji o kolejne aspekty, tj.: precyzyjne wskazywanie źródła statystycznego (np. jako BDL, z podaniem tytułu publikacji) oraz przyczyny braku dostępności danych.

Najczęściej jako cele wykorzystania informacji dostępnych w STRATEG-u wskazuje się – zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem Systemu – działania związane z monitorowaniem rozwoju regionów, tj. diagnozę (analizę i ocenę) sytuacji społeczno-gospodarczej oraz planowanie, opracowywanie strategii rozwoju i monitorowanie założonych celów. Wśród innych potrzeb wykorzystania Systemu, respondenci wymieniali opracowywanie koncepcji monitorowania Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, ocenę zabezpieczenia opieki zdrowotnej w województwie czy sporządzenie oferty inwestycyjnej.

Przeprowadzone rozeznanie wśród ww. użytkowników wskazuje m.in. na konieczność zwiększenia i przyspieszenia dostępności niektórych danych na bardziej szczegółowych poziomach agregacji terytorialnej i tematycznej czy uwzględnienie w zasobach Systemu wskaźników *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*. Istotna jest też rozbudowa funkcjonalności raportowania i wzbogacenia metadanych o bardziej precyzyjne informacje na temat źródeł z systemów statystyki publicznej. W ogólnej ocenie STRATEG został oceniony jako użyteczny i bardzo użyteczny, co świadczy o celowości jego utrzymania i dalszego rozwoju takich przedsięwzięć, które będą usprawniały proces ewaluacji wdrażanych interwencji publicznych.

4. Integracja źródeł informacji a potrzeby monitorowania polityk publicznych

Działalność badawczo-analityczna statystyki publicznej, prowadzona również na potrzeby monitorowania rozwoju, opiera się na pozyskiwaniu informacji wynikowych z różnego typu źródeł, czyli z realizowanych badań statystycznych, centralnych systemów administracyjnych oraz źródeł pozastatystycznych (rozproszonych).

Ze względu na pracochłonność procesu badawczego (obejmującego wszystkie jego etapy – od opracowania założeń metodologicznych do udostępnienia informacji wynikowych) oraz obciążenie respondentów, statystyka publiczna dąży do ograniczenia – tam gdzie to możliwe – pozyskiwania danych z tradycyjnej sprawozdawczości na rzecz intensyfikacji działań w zakresie wykorzystania danych ze źródeł zewnętrznych.

Proces integracji takich danych musi być poprzedzony rozpoznaniem dostępności, oceną jakości (komplementarności, tj. stopniem zgodności ze standardami metodologicznymi i klasyfikacyjnymi statystyki publicznej). Czyni to proces wtórnego pozyskania i przekształcenia danych ze źródeł zewnętrznych – pierwotnie tworzonych i przeznaczonych do innych celów – równie złożonym i niekiedy kosztownym, zważywszy na fakt, że obowiązek ich utrzymania, eksploatacji i dbałości o ich regularne zasilanie leży w kompetencjach gestorów tych źródeł.

Dotychczasowe doświadczenia statystyki publicznej wskazują, że o ile dostęp do centralnych systemów administracyjnych jest coraz sprawniejszy, o tyle na poziomie regionalnym i lokalnym często występuje niespójność w analogicznym zakresie informacyjnym, jako że są to systemy rozproszone, utrzymywane według różniących się między sobą standardów metodycznych

i informatycznych. Dla stopniowego eliminowania zagrożeń wynikających z takiej niespójności, niezbędne jest utrzymywanie stałych relacji partnerskich w doskonaleniu tych źródeł oraz wzajemna edukacja na temat znaczenia i roli wysokiej jakości wszystkich źródeł danych.

Dla ewaluacji wdrażanych polityk publicznych ma to dlatego istotne znaczenie, że potrzeby informacyjne odnośnie do monitorowania zjawisk społeczno-gospodarczych na szczeblu regionalnym i lokalnym stale ewoluują i stają się coraz bardziej istotne w świetle stawianych celów dla budowania spójności terytorialnej i rozwoju zrównoważonego terytorialnie.

Wnioski

Efektom wieloletniej współpracy statystyki publicznej z partnerami zewnętrznymi na rzecz planowania i monitorowania interwencji polityk publicznych zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym jest przede wszystkim lepsze dopasowanie badań statystycznych i informacji wynikowych do założonych celów rozwojowych i priorytetów inwestycyjnych.

Statystyka publiczna, dzięki wspomnianym inicjatywom, aktywnie uczestniczy w budowaniu sieci współpracy ukierunkowanej na obsługę informacyjną władz krajowych i regionalnych. Zakres tej współpracy – ze względu na specyfikę działania statystyki publicznej – jest bardzo rozbudowany, ale jako zadanie priorytetowe obejmuje aktywny udział w programowaniu i monitorowaniu rozwoju regionalnego. W szczególności dotyczy to wsparcia w doborze, konstruowaniu i interpretacji wskaźników monitorujących realizację celów założonych w strategiach rozwoju. Ze względu na swoją doświadczenie, statystyka oferuje również wsparcie w realizacji prac badawczych (tj. całego procesu lub wybranych jego etapów). Aktywnie uczestniczy również w opracowywaniu i opiniowaniu problemowych analiz i ekspertyz statystycznych, obejmujących diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej regionów i uwarunkowań rozwojowych, z wykorzystaniem danych pochodzących zarówno z zasobów statystyki publicznej, jak i źródeł pozastatystycznych. Te obszary współdziałania są szczególnie istotne w kontekście potrzeby zapewnienia w procesie monitorowania informacji, które będzie zawsze cechowała wysoka jakość metodologiczna (spójność i kompletność informacji), porównywalność pomiędzy regionami (i na szczeblu lokalnym), powtarzalność obserwacji, warunkowana cyklicznością pozyskiwania danych i zapewniająca porównywalność w czasie, której nie zapewniają jednorazowo przeprowadzane ekspertyzy i analizy.

W monitorowaniu spójności terytorialnej i rozwoju zrównoważonego terytorialnie szczególne znaczenie ma zastosowanie metod, pozwalających na pokazanie relacji między działaniem procesów makroekonomicznych a uwarunkowaniami lokalnymi. W odniesieniu do tych potrzeb statystyka publiczna dostarcza oficjalnych informacji wynikowych dla wyznaczonych w sposób administracyjny lub statystyczny jednostek terytorialnych, jak też intensywnie rozwija metody badawcze w zakresie delimitacji obszarów funkcjonalnych (w tym stref wewnątrzmijskich, obszarów metropolitalnych, przygranicznych, wspólnych rynków pracy, obszarów o najniższym dostępie do usług, obszarów słabo/gęsto zaludnionych wyznaczanych według klasyfikacji DEGURBA). Badania z zakresu monitorowania obszarów funkcjonalnych wykonano w ramach projektu pn. *Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020*. Obecny kierunek statystycznych badań przestrzennych obejmuje również klasyfikację użytkowania ziemi i typologię gospodarczą gmin.

Warunkiem dalszego rozwoju badań regionalnych jest zarówno implementacja nowych źródeł informacji, jak i rozwój innowacyjnych i zaawansowanych metod badawczo-analitycznych (w tym szacowania z wykorzystaniem metod statystyki małych obszarów, metod kontrfaktycznych, narzędzi GIS) oraz ich wykorzystanie na niższych poziomach agregacji terytorialnej czy przestrzennej niż obecnie stosowane.

Literatura

- Czochoński J., 2003, *System Informacji Przestrzennej jako narzędzie wspomagania samorządu w rozwoju regionalnym*, [w:] *Systemy Informacji Przestrzennej w planowaniu i rozwoju regionalnym*, T. Parteka, J. Czochoński (red.). Biuletyn KPZK PAN, z. 206, Warszawa.
- Czochoński J., 2013, *Monitoring rozwoju regionalnego. Aspekty metodologiczne i implementacyjne*. Studia KPZK PAN, t. CXLIX, Warszawa.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, 2010, MRR, Warszawa.
- Markowski T., 2009, *Problems with Implementing National Spatial Policy*. KPZK PAN, Warszawa.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, 2017, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa.
- Szlachta J., Zaucha J., 2010, *A New Paradigm of the EU Regional Development in the Context of the Poland's National Spatial Development Concept*. Studia Regionalia KPZK PAN, t. 27, Warszawa.
- Stanowisko Konwentu Marszałków Województw RP z 24 stycznia 2011 r. w sprawie potrzeb opracowania statystyk regionalnych w Polsce oraz tworzenia Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych*, Konwent Marszałków, 2011.